

PŘEHLED VÝZKUMŮ

49

Brno 2008

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 49

Volume 49

Číslo 1–2

Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Freisinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliáčik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Balász Komoróczy, Marián Mazuch, Ladislav Nejman,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Vrcholně středověká lotová závaží z českých a moravských lokalit.
Gruna, Hradisko (vlevo); Písek, u Šarlatského rybníka (v popředí); Ví-
cov, Městisko (vpravo dole); Boskovice, hrad (vpravo nahoře). Srov.
studii J. Doležela v tomto svazku. Foto P. Smékal.

*Medieval cup nested weights from czech and moravian sites. Gruna,
Hradisko (left); Písek, u Šarlatského rybníka (front); Vícov, Městisko
(bottom right); Boskovice, castle (top right). Cf. the article by J. Dole-
žel in this volume. Photo by P. Smékal.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@iabrno.cz
Internet: <http://www.iabrno.cz>

Tisk
Print

Arch, spol. s r. o.
Charbulova 3a
618 00 Brno-Černovice

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2008
Náklad 450 kusů

Copyright ©2008 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v.v.i. and the authors.

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

Roč. 49, 2008, č. 1-2

91087/09

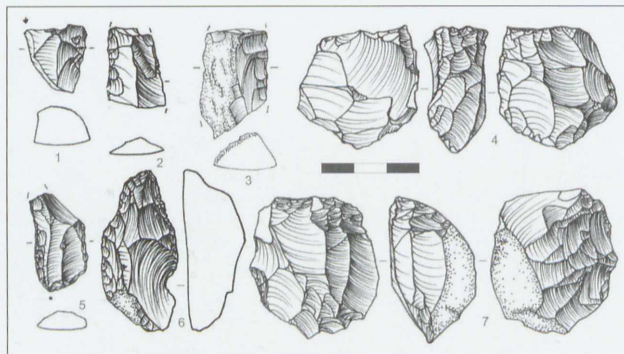
(1 item) and silicified sandstone (1 item). The surfaces of some artifacts (7 items) are coated with a thick patina, which made raw material identification impossible, and some items were burned (10 items). The number of tools is small (10 items), and consists of 2 dihedral burins on thick blade fragments (obr. 19:10,15), one of which is multiple and the other is a burin with oblique retouch (obr. 19:12). The remaining tools include a steeply retouched endscraper (obr. 19:8), an endscraper fragment (obr. 19:7), atypical endscraper (obr. 19:13), a small flake with concave retouch (obr. 19:6) and a distal blade fragment with unilateral retouch (obr. 19:11). A retouched flake can be classified as a splintered piece (?) (obr. 19:14). A proximal bladelet fragment was transformed by fine, unilateral semi-abrupt retouch on the right edge into a Dufour bladelet of the Dufour subtype (Demars, Laurent 1989, 102–103) (obr. 19:1). Five artifacts were partly retouched. The collection can be classified as Aurignacian.

NAPAJEDLA (OKR. ZLÍN)

„Hrubé Jastrábí“. Aurignacien. Sídliště. Povrchový sběr.

Podle M. Olivy se má v trati „Jastrábí“ v nadmořské výšce cca 230 m nacházet gravettská lokalita Napajedla V. Lokalita měla být objevena v 70. letech 20. století A. Koutným (Oliva 1998, 20; týž 1998, 49; týž 2007, 113). Od roku 2006 zde byly prováděny nepřetržité terénní prospekce, stanici se ale nepodařilo zachytit. Pouze níže ve svahu v nadmořské výšce cca 208 m se podařilo najít ojedinělý artefakt – jednopodstavové radiolaritové jádro prizmatického tvaru. Jako pozitivní se ovšem projevila trať „Hrubé Jastrábí“, ležící výše ve svahu nad zmíněnou trasou „Jastrábí“. Během opakovaných terénních prospekci se za poslední 3 roky podařilo nashromáždit kolekci čítající 37 kusů kamenné štípané industrie. Mimo paleolitické artefakty (30 kusů) bylo vyčleněno i několik postpaleolitických (pravděpodobně neolitických) artefaktů (7 ks). Artefakty byly nalézány rozptýleně po svahu v rozmezí nadmořských výšek 266 až 291 m.

Hlavní surovinou kolekce je patinovaný eratický silicit (17 kusů), přičemž patina má různou škálu intenzity – od pouze lehké vrstvičky až po velice silně pokrytý povrch. Jeden z artefaktů, vyrobený z eratického silicitu, byl lehce poškozen žárem. Šest artefaktů bylo vyrobeno z radiolaritu, nejčastěji červenohnědých barevných odstínů. Ojediněle se vyskytla také hnědá, hnědozelená nebo šedočerná barevná varieta. K lokálním rohovcům byly přiřazeny 4 artefakty, přičemž 3 kusy byly vyrobeny z jemně patinovaného rohovce typu Troubky-Zdislavice a jeden artefakt pravděpodobně z rohovce typu Krumlovský les, varieta II. Neobvyklou surovinou, které byla použita k výrobě čepele se strmou aurignackou retuší (obr. 20:5), je silicifikovaná fosilie známá z prostoru Moravské brány (A. Přichystal – osobní sdělení). Dva artefakty nebyly materiálově určeny (první kus z důvodu intenzivní patiny, druhý kvůli poškození ohněm). Je třeba zdůraznit, že přepálené artefakty, a stejně tak i radiolaritový materiál, pokud není prokazatelně patinován, mohou mít postpaleo-

Obr. 20: Napajedla. Vybrané artefakty. Fig 20: Napajedla. Selected artifacts.

litický původ. Mrazově byl poškozen pouze jeden kus kolekce.

V klasifikovaném souboru jednoznačně dominují čepele (16 kusů), resp. jejich zlomky, neboť žádná z čepelí se nedochovala kompletní, nad ústěpy (3 kusy). Jádra jsou zastoupena třemi exempláři. Dvě z nich lze klasifikovat jako klínová jádra těžená z úzké hrany s typickou distální a zádovou úpravou. V průběhu těžby prvního z jader (obr. 20:4) došlo k technické chybě („zaběhnutí“ negativů), čímž byla znehodnocena těžební plocha a znemožněna následná těžba. Jádro bylo opuštěno. K opuštění došlo i u druhého exempláře (obr. 20:7). Způsobil to kaz suroviny. Třetí kus byl klasifikován jako zlomek jádra. Šest kusů bylo zařazeno mezi mikroodštěpky/mikrozlomky a dva kusy mezi neurčitelné fragmenty – odštěpy. Na čtyřech artefaktech byla přítomna místní retuš. Kolekce obsahovala 5 nástrojů. Jedná se o vysoké vyčnělé škrabadlo (obr. 20:6), laterálně retušovanou mesiální část čepele (obr. 20:2), bázálně retušované čepele (obr. 20:3) a o výše zmíněný mesiální fragment čepele s unilaterální aurignackou retuší (obr. 20:3). Posledním z nástrojů byla taktéž aurignacká čepel, resp. její mesiální část, opatřená navíc rydlovým úderem (obr. 20:1).

Opakovanými terénními prospekce se podařilo v trati „Hrubé Jastrábí“ nashromáždit kolekci 30 paleolitických artefaktů, obsahující některé charakteristické aurignacké typy nástrojů (dva mesiální fragmenty aurignackých čepelí). Za pozornost stojí zejména přítomnost dvou klínových jader na těžbu mikročepelí tlakem („wedge-shaped microblade cores“), která dle J. Svobody indikují vyspělý aurignacien nebo epigravettien (Svoboda 1994, 32, týž 1995b, 652; týž 2006b, 270). Na základě geografické pozice lokality a v kontextu s výskytem aurignackých čepelí lze spíše uvažovat o první z možností, tedy o příslušnosti artefaktů k vyspělému aurignacien. V nižší nadmořské výšce než ostatní nálezy klasifikované kolekce a než gravettská lokalita Napajedla V bylo nalezeno nevýrazné jednopodstavové radiolaritové jádro. Vzhledem k výrobní surovině nelze ale vyloučit ani jeho postpaleolitickou příslušnost.

Průzkum proběhl v rámci grantu GAČR 404-05-0305.

Literatura

- Oliva, M. 1998a:** Geografie moravského gravettienu. *Památky archeologické* 89, 39–63.
- Oliva, M. 1998b:** Gravettien východní Moravy. *Acta Mus. Moraviae, Sci. soc.*, 83, 3–65.
- Oliva, M. 2007:** Gravettien na Moravě. *Disertationes Archaeologicae Brunenses/Pragensesque* 1. Praha–Brno.
- Svoboda, J. 1994a:** The Upper Paleolithic settlement of the Vyškov Gate. Region survey, 1988–1992. *Památky archeologické* 85, 18–34.
- Svoboda, J. 1995b:** Wedge-shape microblade cores from Moravia and Silesia. *Archeologické rozhledy* 47, 651–656.
- Svoboda, J. 2006b:** The Aurignacien and after: chronology, geography and cultural taxonomy in the middle Danube region. In: O. Bar-Yosef, J. Zilhao (eds.): *Towards a definition of the Aurignacien*. Lisboa 2006, 259–272.

Resumé

A collection consisting of 30 Paleolithic stone artifacts was collected in the „Hrubé Jestřábí“ field. The most common raw material type is patinated erratic flint (17 items), followed by radiolarite (6 items), Troubky-Zdislavice type chert (3 items), Krumlovský les-type chert (1 item) and one artifact is manufactured from a silicified fossil. Two items were burned and strongly patinated so it was not possible to determine the raw material type. Technological types include 16 blade fragments, 3 flakes, 3 cores (two of which are wedge-shaped, microblade cores) (obr. 20:4,7), 6 microchips/microfragments and 2 fragments. Four artifacts are partly retouched. The 5 tools present in the collection include a nosed endscraper (obr. 20:6), a mesial blade fragment with unilateral retouch (obr. 20:2), a proximal fragment of a bilaterally retouched blade (obr. 20:3) and 2 mesial fragments of steeply retouched blades (obr. 20:5,1). One of the retouched blades also had a burin blow. The collection can be classified as Aurignacian.

OLDŘICHOVICE (OKR. ZLÍN)

„Klíny“. Mladý paleolit. Ojedinelé nálezy. Povrchový průzkum.

Při povrchové prospekci v okolí obcí Pohořelice a Oldřichovice byly na jaře 2007 nalezeny v trati „Klíny“ dva mrazové fragmenty – odštěpy z patinovaného eratického silicitu. Oba artefakty byly nalezeny vedle sebe, nepodařilo se je však složit dohromady. Geografické souřadnice místa nálezu jsou: 49°10'50.7"N, 17°33'0.4"E (WGS-84). Další lehce přepálený fragment vyrobený z eratického silicitu zde našel v roce 2004 P. Škrdla. Trať „Klíny“ se nachází na vrcholu kopce (vrchol kóty 299,7 m), po obou stranách silnice vedoucí z Pohořelice do Oldřichovic.

Lenka Pělučová Vitošová

Resumé

Three fragments of erratic flint were found in the „Klíny“ field near Oldřichovice. Two of them were patinated and frost cracked. One item was slightly burned.

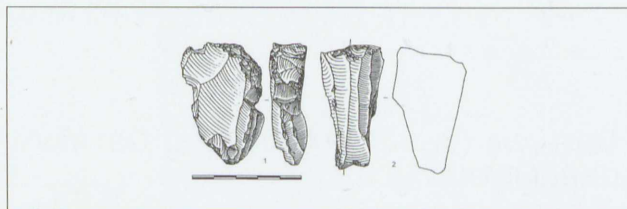
OŘECHOV (K. Ú. OŘECHOV U UH. HRADIŠTĚ, OKR. UH. HRADIŠTĚ)

„Jarošov“. Aurignacien. sídliště. Povrchový průzkum.

Lokalita leží na rozhraní katastrálních území dvou obcí, proto pro ni navrhuji název Ořechov/Újezdec-Jarošov. Je situována na jihovýchodním okraji rozsáhlého návrší s kótou Díly (380,9 m), které je součástí hřebene táhnoucího se ve směru západ–východ a začínajícím návrším Hrušková (s lokalitou Osvětimany/Žeravice, Škrdla 2005, 122) po návrší Tučapský kopec (s několika lokalitami na katastru Tučap, Škrdla 2005, 148). Na severu je tento hřeben vymezen Medlovickým potokem, na jihu přechází do mírně zvlněné krajiny.

Na jaře 2007 jsme v průběhu terénního průzkumu zaznamenali čerstvě vysázený vinohrad. Již v létě byl prostor zatravněn bez možnosti pokračování průzkumu. Získaný materiál proto pochází pouze z jedné návštěvy lokality. Řídce rozptýlené nálezy byly získány na ploše o průměru 130 m (pomyslný střed lokality má souřadnici 49°02.179'N a 17°17.036'E – WGS-84) v rozmezí nadmořských výšek 355–365 m.

Kolekce čítá 14 artefaktů. Převažující surovinu představuje eratický silicit, pouze po jednom kuse byl zaznamenán limnosilicit a lokální rohovec. Z technologického pohledu kolekce sestává z pěti větších recentně vzniklých zlomků jader nebo připravených kusů suroviny, tří úštěpů, tří recentně vzniklých zlomků čepelí, zlomku rydlového odpadu, jádra (obr. 21:2) a nástroje – strmě retušovaného škrabadla z limnosilicitu (obr. 21:1).

Obr. 21: Ořechov/Újezdec-Jarošov. Vybrané artefakty. Fig. 21: Ořechov/Újezdec-Jarošov. Selected artifacts.

Kolekci lze na základě strmě retušovaného škrabadla a polohy lokality, charakteristické pro počátek mladého paleolitu, přiřadit nejspíše k aurignacienu.

Nedaleko od tohoto místa na k. ú. Újezdce u Osvětimany, v trati Díly byla již dříve získána další drobná kolekce (Škrdla 2005, 158).

„Valachy“. MP. Ojedinelý nález. Povrchový průzkum.

Údajně paleolitický nález z polohy Valachy popisuje již V. Hrubý jako „atypický úštěp bíle patinovaného pa-